

Hankintojen ympäristönäkökulmat ja niiden huomiointi hankinnan eri vaiheissa

Ympäristönäkökohdat hankinnoissa

Kuopio 29.10.2008

Vesa Haapamäki
Materiaalitoimen johtaja
Keski-Suomen sairaanhoitopiiri

Esityksen teemat

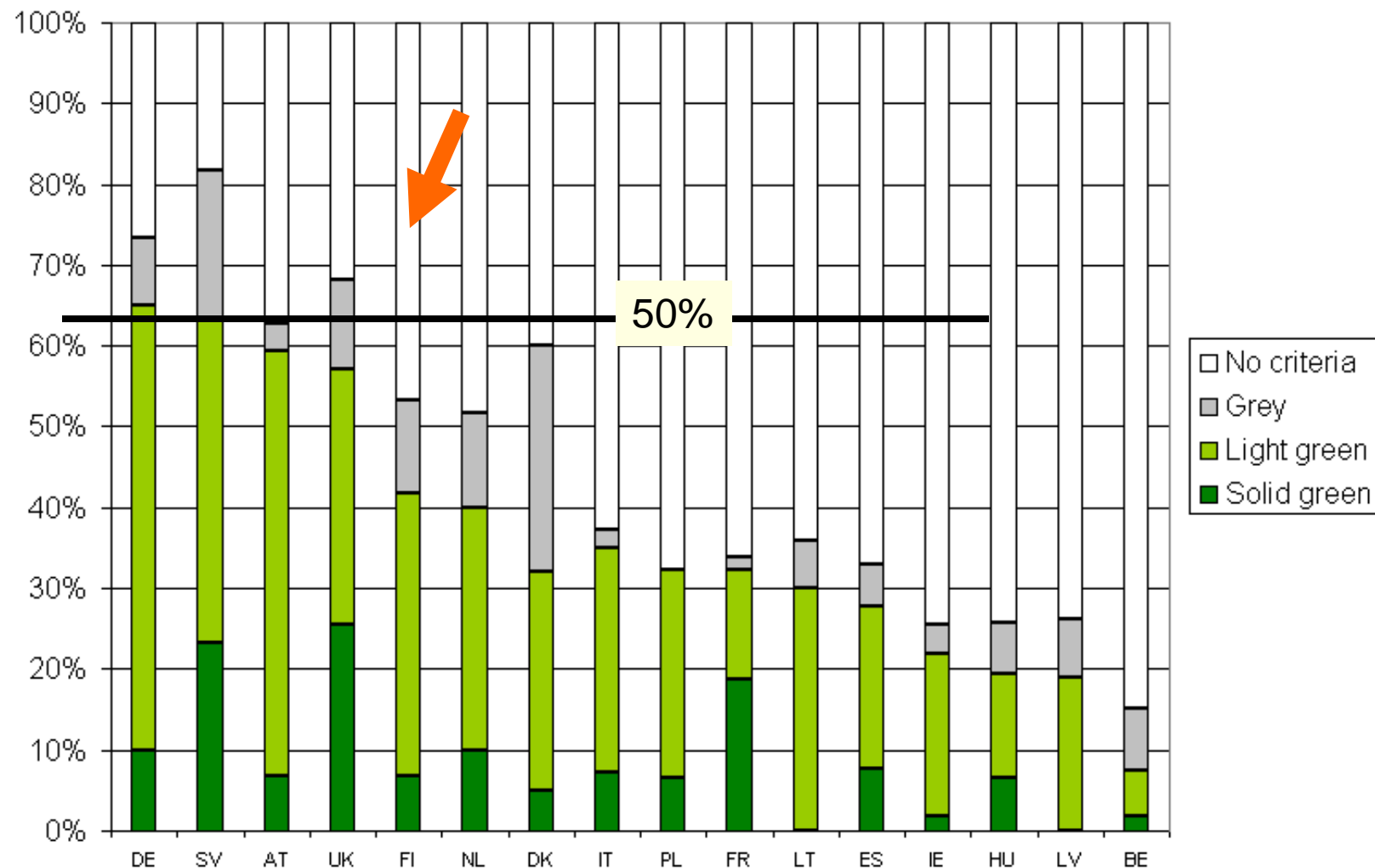
- n Kestävien hankintojen nykytila
- n Kestävät hankinnat työryhmä
 - n Työryhmän tavoitteet ja toimeksianto
 - n Keskeiset tavoitteet ja keinot
- n Ympäristönäkökulman huomioiminen hankinnan eri vaiheissa

Kestävien hankintojen nykytila

Kestävien hankintojen nykytila

- n Toistaiseksi ympäristövaikutukset otetaan vaihtelevasti huomioon julkisissa hankinnoissa
- n Ympäristönäkökohtien huomioon ottamista haittaa mm.
 - n Tiedonpuute tuotteiden ympäristöominaisuuksista
 - n Johdon tuen puute
 - n Käsitys korkeammasta hinnasta
 - n Käytännöllisten työkalujen- ja tapojen puute
 - n Koulutuksen puute
 - n Halu välttää riskejä
- n EU komission tutkimuksen julkisten hankintojen ympäristömyötävyydestä 2005
 - n Suomessa lähes 80 %, EU-maissa keskimäärin 68 % käytti ympäristönäkökohtia hankinnoissa

Miten ympäristönäkökulma otetaan huomioon eri EU-maissa (tarjouspyynnöt)

Yes

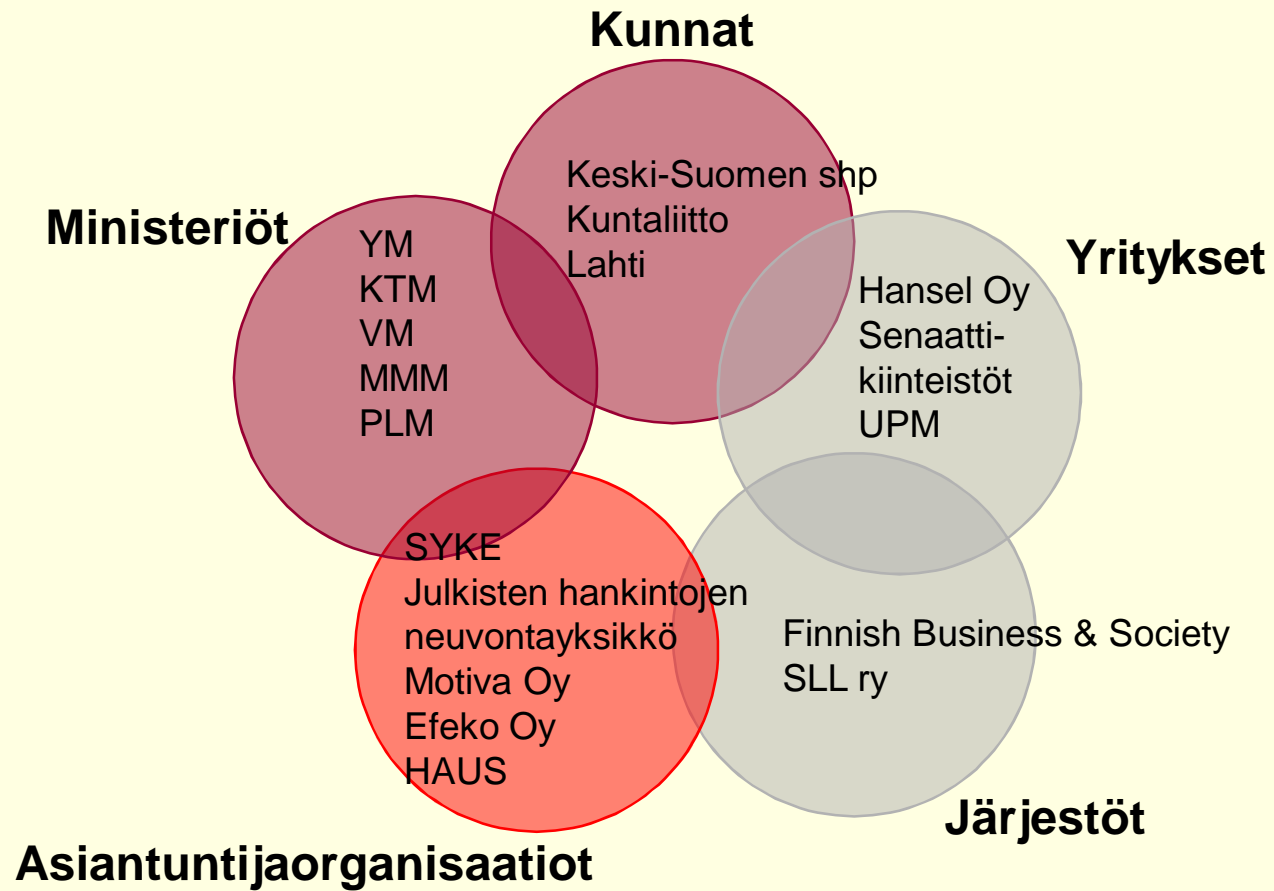
Lähde: Green Public Procurement in Europe 2005

Kestävät julkiset hankinnat työryhmä

Toimintaohjelma kestävien hankintojen edistämiseksi

- n YM ja KTM asettivat helmikuussa työryhmän valmistelemaan ehdotusta vuoden 2007 aikana
- n Toimintasuunnitelmassa
 - arvioidaan nykytilanne;
 - määritellään volyymiltaan ja ympäristövaikutuksiltaan merkittävimmät tuoteryhmät;
 - asetetaan tavoitteita;
 - määritellään keinot miten tavoitteisiin päästään;
 - sovitaan seurannasta ja indikaattoreista.
- Aikataulu
 - Luovutus ministereille 13.2.2008, lausuntokierros
 - Valtioneuvoston päätös 2008?

KeHa - työryhmän kokoonpano

Julkinen ostaja voi vaikuttaa

- n Suomen julkisten hankintojen arvo noin 22 mrd/vuosi
 - n n. 15% bkt:stä
- n Lainsäädäntö kannustaa ympäristönäkökulman huomioimiseen
- n Kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelman linjaukset
- n EU-tavoitteita julkisille hankinnoille
 - n Kansallinen ohjeellinen energiansäästö tavoite on 9 % jaksolla 2008-2016 (energiapalveludirektiivi)
 - n Ympäristöystävällisten julkisten hankintojen osuus kaikista hankinnoista tulisi olla parhaimpien maiden tasolla vuonna 2010 (EU:n Kestävän kehityksen strategia)
 - n Edistää ympäristöteknologiaa (Lissabonin strategia ja ETAP)

Toimintaohjelman tavoitteet (1)

- n Visio: ”Julkinen sektori esimerkkinä”
 - n Julkinen sektori tuntee hankintojen ympäristövaikutukset ja toimii esimerkkinä kestäville hankinnoille. Julkinen sektori pienentää hankintojensa ilmastovaikutusta, jätemäärää ja ympäristön kemikalisoitumista sekä edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä ja ympäristömyötäisiä innovaatioita
- n Yleistavoitteet
 - n Valtion hankinnoissa vähintään 70% otetaan ympäristönäkökulma huomioon vuonna 2010 ja 100 %:ssa vuonna 2015
 - n Kuntien hankinnoissa vähintään 25% otetaan ympäristönäkökulma huomioon vuonna 2010 ja 50 %:ssa vuonna 2015

Toimintaohjelman tavoitteet (2)

- n Tavoitteet keskeisiin tuoteryhmiin
 - n Sähköstä uusiutuvilla tuotettua 31,5 % vuonna 2010 ja vähintään 60% vuonna 2015
 - n Matalaenergiataloja ja vuoden 2015 jälkeen passiivitaloja
 - n Vähennetään kuljetuksia ja liikkumistarvetta sekä suositaan kestäviä kuljetusketjuja (EURO-normi ja henkilöautoissa hiilidioksidipäästöt 120-130g/ km)
 - n Virkamatkojen hiilidioksidipäästöjä vähennetään
 - n Kestäviä tarjoomuksia vähintään kerran kuukaudessa vuoteen 2010 mennessä ja vähintään kerran viikossa vuoteen 2015 mennessä
 - n Energiaa käyttävien laitteiden hankinnoissa huomioidaan energia- ja ympäristömerkkien kriteerit

Keinot (1)

- n Lisätään johdon ja päätöksentekijöiden sitoutumista
 - n Julkisiin organisaatioihin ympäristöjärjestelmä tai ohjelma
 - n Ympäristönäkökulma hankintoja koskevaan ohjeistukseen
- n Edellytetään suunnitelmallista energiankäytön vähentämistä
 - n Virastoille ja laitoksille suunnitelma energiankäytön vähentämiseen ja uusiutuvien energialähteiden osuuden kasvattamisesta hankinnoissa, rakentamisessa ja liikkumisessa
 - n Uudistetaan suositukset julkisten hankintojen energiatehokkuudesta
- n Vakiinnutetaan ympäristönäkökulma merkittäviin hankintoihin
 - n Kehitetään internetpohjainen tietopankki
 - n Lisätään neuvontaa ja ohjeistusta
 - n Edistetään rakennusten ympäristöluokitus-työkalujen käyttöä

Keinot (2)

- n Tuetaan innovaatioita
 - n Perustetaan ympäristöteknologian help desk
 - n Otetaan käyttöön uusi rahoitustyökalu riskiä madaltamaan
 - n Markkinoidaan ESCO- ja MASCO- rahoitusmalleja energiatehokkuudesta

- n Motivoidaan taloudellisilla ohjauskeinoilla kestäviä hankintoja
 - n Selvitetään mahdollisuutta kompensoida kansainvälisistä virkamatkoista aiheutuvat kasvihuonekaasupäästöt
 - n Kestävän rakentamisen kriteerit valtion avustuksiin

Ympäristönäkökohtien huomioiminen hankinnan eri vaiheissa

Tarjouspyynnön keskeiset osat

- n Kaikissa tarjouspyynnöissä tulisi määritellä seuraavat osa-alueet
 - n Tarjouksen tekijälle asetettavat vaatimukset ja vaadittavat selvitykset
 - n Hankinnan kohteen määrittely
 - n Tarjouksen ehdottomat muotovaatimukset
 - n Keskeiset noudatettavat sopimusehdot
 - n Tarjouksen valintaperusteet

Ympäristönäkökohtien huomioiminen hankinnan eri vaiheissa (1)

- n Tarveharkinta
 - n Todellinen tarve tuotteille?
 - n Tarpeen ja halun erottaminen
 - n Millaisilla tekijöillä oikeasti vaikutuksia ympäristön kannalta?
 - n Ei näperrellä
- n Hankinnan suunnittelu
 - n Millaisina kokonaisuuksina tuotteet hankitaan
 - n Tuotteen jalostusaste?
 - n Markkinoihin tutustuminen
- n Kelpoisuusehdot tarjoajalle
 - n Ympäristösäädösten noudattaminen
 - n Edellytettävät ympäristöhoitotoimenpiteet

Ympäristönäkökohtien huomioiminen hankinnan eri vaiheissa (2)

- n Hankinnan kohteen määrittely (tekniset eritelvät)
 - n Vaatimukset materiaaleille ja teknisille ratkaisuille
 - n Esim. Raskasmetallipitoisuudet
 - n Pakkausmateriaalit
 - n Energiankulutus/energiatehokkuus
 - n Toiminnalliset ominaisuudet
 - n vedenkulutus
 - n Huollettavuus
 - n Takuukysymykset
 - n Vanhojen laitteiden vastaanotto
 - n Tuotantomenetelmä (kohdistuttava hankinnan kohteeseen)

Ympäristönäkökohtien huomioiminen hankinnan eri vaiheissa (3)

- n Hankinnan kohteen määrittely (tekniset eritelvät)
 - n Tuotteiden ympäristöominaisuudet
 - n Vaatimukset voi esittää mm. käyttämällä ympäristömerkeissä olevia yksityiskohtaisia perusteita tainiiden osia
 - § Ympäristömerkkiä ei saa vaatia!
 - n Vaatimusten liityttävä hankinnan kohteeseen
 - n Hankintayksikkö voi ilmoittaa, että tietyllä ympäristömerkillä varustetun tuotteen katsotaan täyttävän ympäristöominaisuuksiin liittyvät vaatimukset
 - n Tarjoajille varattava mahdollisuus osoittaa, että tuote täyttää ympäristöominaisuuksia koskevat vaatimukset myös muulla kuin ympäristömerkillä
- => Ostajan kannalta on keskeistä pohtia sitä, mikä ominaisuus kirjataan vaatimukseksi ja mikä taas jätetään tarjousvertailuun

Ympäristönäkökohtien huomioiminen hankinnan eri vaiheissa (4)

- n Tarjousten vertailuperusteet
 - n Missä tarjottavat tuotteet voivat erota toisistaan?
 - n Energiankulutus
 - n Energiankulutuksen mittaus
 - n Raskasmetallipitoisuudet
 - n Huoltonäkökohdat
 - n Takuukysymykset
 - n ...

Ympäristönäkökohtien huomioiminen hankinnan eri vaiheissa (5)

- n Muut sopimusehdot
 - n Pakkausmateriaalit
 - n Tuoreus
 - n Tavarantoimitus
 - n Toimitusaika ...

Kiitos !

Vesa Haapamäki

vesa.haapamaki@ksshp.fi

gsm 050 516 7814